

příběh mojí rodiny

DNES MIMOŘÁDNÁ PŘÍLOHA SPOLEČNOSTI ČLOVĚK V TÍSNI, PROGRAMU JEDEN SVĚT NA ŠKOLÁCH

VZPOMÍNKY Rodinná paměť
Děti ve škole pátrají po historii
svých předků Strany C1 až C3

PROJEKT Příběhy bezpráví
Moderní československé dějiny
bez učebnic Strana C4

Jeden svět
na školách

STŘEDA 27. 8. 2014
WWW.IDNES.CZ

C

Filmy pro školy
Výběr dokumentárních filmů
s tematikou rodiny.

Mami, odkud vlastně jsme? ptaly se děti na rodinnou historii

Při výuce Tohle je náš strejda, vysvětluje jeden z žáků čtvrté třídy Základní školy Zbiroh svým kamarádům. Děti si v hodině ukazovaly poklady z rodinných alb.

Foto: archiv projektu

V čerejší hodina češtiny byla ve čtvrté třídě jiná než obvykle. Desetiletý Petr se bál, že budou psát diktát, místo toho paní učitelka řekla: „Dnes bych vám chtěla vyprávět o projektu Příběh mojí rodiny. Schválně, kdo z vás ví, odkud je vaše rodina?“

Petr si v tu chvíli nemohl vzpomenout, snad z Olomouce, kam jezdí za babičkou, nebo z Jihlavy, kde byli o Vánocích u příbuzných.

Večer se šel táty zeptat a společně si prohlíželi fotoalbum. Spousta starých fotek a vlastně nikoho neznal jménem.

„Tohle je prababička Andulka z Olomouce a její bratr Václav. A tady jsme u nás na chatě,“ vysvětlil mu tatínek. Dnes Petr přinesl fotky do školy a ukazoval je spolužákům.

Takhle začínají první hodiny nového projektu, který letos poprvé představila společnost Člověk v tís-

ni. Jeho cílem je seznámit mladší žáky s naší nedávnou historií na základě rodinných příběhů a propojit pedagogy, děti a jejich rodiče a prarodiče.

Půl roku pátrání a vytváření rodokmenů

Během půl roku žáci čtvrtých a pátých tříd pátrali ve svých rodinách. Vytvářeli rodokmeny, listovali fotoalbami nebo se doma ptali, jak to dříve vypadalo ve škole nebo kam se

jezdilo na prázdniny. V hodinách češtiny, dějepisu nebo občanské výchovy se děti dívaly na dokumentární filmy s rodinnou tematikou a seznamovaly se s příběhy svých vrstevníků. Viděly, jak se žije dětem v uprchlickém táboře nebo jak náročná je komunikace, když někdo v rodině trpí nevyléčitelnou nemocí. Po každé projekci učitelé s dětmi o filmu diskutovali.

V červnu si děti a jejich rodiny užily závěrečný projektový den

plný nezvyklých aktivit. Učitelka Jana Klimková ze Základní školy Vojtěcha Martínka v Brušperku si závěrečné setkání pochvaluje:

„Strávili jsme spolu celé odpoledne, což pro mnohé rodiny není běžné. Rodiče ožili při vzpomínkách na své dětství. Děti přiznaly, že se poprvé dozvěděly o dětství rodičů, takže pro nás byl hlavní účel, tedy stmelení rodiny a povídání si, splněn,“ říká Klimková.

Terezie Vávrová

Učitelka: Najednou toho vím o dětech mnohem víc

Andrea Tláskalová učí na prvním stupni češtinu, matematiku a ekoférodovědu. Díky projektu Příběh mojí rodiny zjistila, jak moc děti zajímá rodinná historie.

Proč jste se přihlásila do tohoto projektu?

Už čtyři roky využívám nabídku filmů, které Jeden svět na školách pedagogům nabízí. Promítám je studentům a pak o nich diskutujeme. Nový projekt mě zaujal, protože je o zdánlivě obyčejných věcech, které jsou ale velmi důležité. Je o rodině, o vlastní identitě. Zbiroh, kde učím, je menší město a lidé se tady dost znají. I tak si ale myslím, že mezigenerační dialog zde často chybí. Děti si doma moc nepovídají s rodiči nebo prarodiči a tohle byla šance, jak je motivovat, aby se začaly ptát.

Co byl první úkol, který jste jim dala?

Děti si doma s rodiči nebo prarodiči moc nepovídají. Tohle byla šance, jak je motivovat, aby se začaly ptát.

Nejdřív jsem sondovala, jestli by vůbec měly o něco takového zájem. Vloni o Vánocích jsem se děti ptala, jestli vědí, jak jejich rodiče

slavili vánoční svátky. Rozhodně to nebylo nic povinného, přece jen je to citlivé téma. Jedna maminka mi například napsala, že nerada vzpomíná na dětství, tak se prostě projektu neúčastnila. Naprostá většina třídy do toho ale šla.

Jak děti pátraly v rodinách?

Doma se ptaly, odkud pochází tatínek, maminka, prarodiče, a postupně sestavovaly rodokmeny. Do pátrání se zapojili také tatínkové, což byla docela novinka. Většinou se totiž snaží hlavně maminky. Ve škole pak děti kreslily rodinný strom a přinesly i staré fotografie. V naší třídě je sedmadvacet žáků, tak jsme měli opravdu hodně příběhů a bylo pořád o čem si povídat. Dostali jsme se i k tomu, jaké to je, mít dva domovy. Jeden chlapec je totiž z Ukrajiny a jiný má příbuzné z Bulharska.

» Pokračování na str. C3

Editorial

Jeden svět na školách pojí žáky, rodiče a učitele

Terezie Vávrová
koordinátorka
projektu
Příběh mojí rodiny

Když je vám deset let, utváříte si pohled na minulost zejména skrze vzpomínky svých nejbližších, které se v rodině přirozeně předávají. V tu chvíli je vaše paměť pamětí vaší rodiny. Proč tedy rodinné příběhy nevyužít ve škole a nepodporovat tak formování zásadního vztahu rodiny a školy, který se v dnešní době často omezuje jen na návštěvu třídních schůzek?

Tato příloha představuje projekt Příběh mojí rodiny a další aktivity vzdělávacího programu Jeden svět na školách, které se věnují rodinné paměti a mezigeneračnímu dialogu. Pobídlí jsme děti, aby se doma zeptaly, jak žili jejich rodiče a prarodiče, aby se snažily zjistit, jaké jsou jejich kořeny. Současně jsme chtěli pomoci učitelům otevřít jejich školu rodičům a setkat se s nimi u jiného tématu, než představují známky.

Přeji vám zajímavé čtení.

Co si přečtete

» Děti žasnou:
Představte si, děda
nikdy neměl mobil!

» Díky projektu
změníme klima
ve škole i mimo ni,
věří učitelka.

» Jak pomáhají filmy,
třeba ten o chlapci,
který chtěl chodit
do školy, místo toho
musel tvrdě pracovat.

» Děti i jejich rodiče
byli skvělí, projekt dal
mnoho všem, hodnotí
učitelky.

O PROJEKTU

Příběh mojí rodiny

- cílem byla podpora mezigeneračního **setkávání na českých školách**, zapojení rodinné paměti do výuky a přiblížení školy místním komunitám
- součástí bylo **školení pedagogů**, workshopy na školách, filmové projekce během **festiválu Jeden svět 2014**, projektové dny pro rodiny a vydání příručky pro pedagogy
- probíhal od října 2013 do července 2014 se žáky ve věku **9 až 12 let** na 13 pilotních školách, v 15 třídách
- financoval ho Nadační fond České bankovní asociace **Kamarádi vzdělávání**

Zvládneme to společně. Změníme klima ve škole i mimo ni

Učím už skoro čtvrt století, z toho dvacet let na chlapeckém učilišti se zaměřením na strojní a stavební obory, a skoro stejnou dobu dělám na téže škole výchovnou poradkyni. Téměř denně za mnou přicházejí žáci se svými problémy.

Jejich potíže se projevují ve škole, ale je zřejmé, že skoro vždy mají svůj původ doma, tedy v rodině. Čas od času za mnou přicházejí rodiče, někdy zoufalí, jindy arrogantní. Většinou až když je problém, zjistí, že své děti vlastně neznají. A já si vždy znovu a znovu uvědomuji, jak málo si s nimi povídají. Totéž si uvědomuji při promítání dokumentů z nabídky Jednoho světa na školách (JSNS), které jsou zajímavé nejenom díky informacím, ale také díky zajímavým příběhům. Skutečné životní osudy nám citelně chybí.

Důležité je, že se nedělíme na učitele a žáky

Při promítání oceňuji možnost sdílení: nedělíme se na klasické já (učitel) a oni (žáci). Jsme tu spolu, my (učitel i žák) jsme stejně a silně naladěni. Proto jsem přivítala nový projekt JSNS, zaměřený na společnou komunikaci žáků a jejich rodičů.

Lektorovala jsem první seminář k projektu Příběh mojí rodiny. Každý z nás, učitelů, měl s sebou přinést nějaký starý předmět z domova a při úvodním představování o sobě promluvit právě skrze něj. Ještě nikdy, na žádném semináři, jsme k sobě všichni neměli tak rychle blízko jako v tomto případě. Spojila nás vzpomínka a také jsme mluvili o sobě. Zjistili jsme, jak málo toho víme i o našich žácích a jak bude pěkné, když se do projektu zapojíme i my, učitelé, a bychom vzájemně znali naše příběhy.

Projekt by mohl nejen přivést rodiče do škol, ale také umožnit návrat komunikace do rodin pomocí starých rodinných fotografií a památečních věcí. Bonusem pak ať je to, že i my, až příliš často oddělení svými katedrami a rolemi od okolního světa, budeme stejně tak ožít vlastní vzpomínky a příběhy před svými žáky. Vidím v tom velkou naději pro tolik potřebnou změnu klimatu ve školách i mimo ně.

Vlasta Vyčichlová
učitelka

Strom Součástí projektu bylo také pátrání po předcích a vytváření rodinného stromu.

Foto: 3x archiv projektu

Představ si, děda neměl mobil!

Vcházím do třídy, děti jsou úplně všude, jen ne v lavicích, tam je ale ani nemám zahnat. Sedáme si pohodlně na koberec a začínáme si vyprávět o historii. Ale ne o takové, o které se běžně učí ve školách. Povídáme si o historii, která je možná mnohem důležitější, o historii našich předků.

„Můj dědeček se jmenoval Andrej a byl ze Slovenska, zemědělec,“ vykřikuje pihovatý kluk. „Jéé, můj byl taky zemědělec!“ přidávají se i další dvě děti.

„A můj pradědeček byl ve válce a tam všechny takhle zabil!“ křičí vlastný kluk a rukama seká na všechny strany.

Netradiční domácí úkol

Postupně mi vyprávějí i ti nesmělejší žáci, co zjistili o svých předcích. Dostali to za domácí úkol. Bavíme se ale i o tom, že někdo má více než dvě babičky a někdo vůbec nemá tátu nebo má tátů více...

Pouštím žákům dokumentární film o různých typech rodin. Ve filmu vystupují děti, které vychovává babička nebo dva tatové či mámy, nebo například děti, které jsou adoptované. Žáci to kupodivu vř-

bec nepřekvapuje a velmi živě se o tyto rodiny zajímají a často vysvětlují, v jakém seskupení žijí oni.

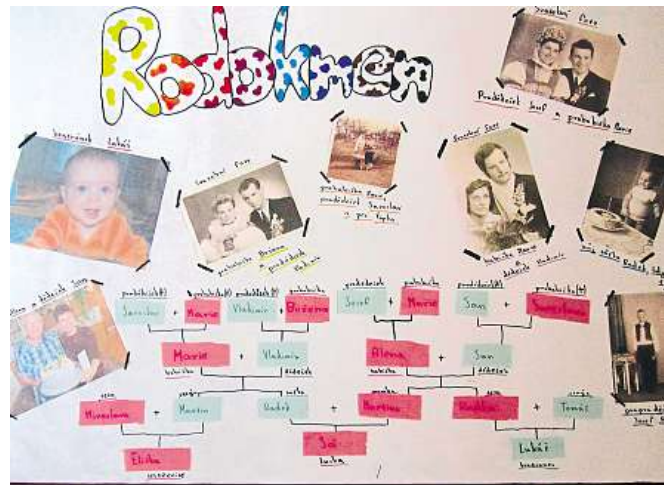
Rodina a příbuzenstvo můžou mít opravdu mnoho podob.

Kdo všechno je moje rodina

„A můj děda prý dřív neměl mobil,“ říká na začátku další hodiny trochu povyšně upravená holčička, která je nejspíše třídní premiánek. „A co měl místo toho?“ diví se ostatní děti. To ale ví onen ukřičený pihovatý kluk: „Měl takový telefon s kudrnatým drátem,“ říká vítězně.

A já pomalu začínám z batohu vybalovat předměty, o kterých nemají žáci často ani páru, přitom se používaly ještě před dvaceti lety. Jako první vybalím onen „kudrnatý“ telefon s otočným ciferníkem. Všichni se o něj přetahují a chtějí si ho vyzkoušet. Začínám vytahovat další věci, které jsem našla nebo mi je někdo půjčil. Děti hádají, k čemu asi sloužily.

Největší úspěch má hřebec všivák a lahvička na parfémy, se kterou se už v duchu loučím – je totiž ze skla. Děti jsou bystré, některé předměty znají a k jiným si vymýšlejí svůj vlastní příběh. Začínáme

Rodokmen Pro většinu školáků to bylo vůbec poprvé, kdy se doma rodičů i prarodičů ptali na jména příbuzných z minulého století.

Jak se píše esemeska?

Na hodině si děti vyzkoušely, jak fungoval starý telefon.

Otevíráme mezigenerační dialog doma i ve školách

Rozhovor s Karlem Strachotou, zakladatelem a ředitelem programu Jeden svět na školách, o výuce našich moderních dějin, mladých lidech a vztahu dnešních rodičů ke škole.

Co z vašeho pohledu přineslo trináct let existence vzdělávacího programu Jeden svět na školách?

Z pár desítek projekcí dokumentárních filmů o lidských právech organizovaných pro středoškoláky během prvních ročníků festivalu Jeden svět postupně vznikl rozsáhlý vzdělávací program nabízející pedagogům filmy a další didaktické materiály k využití ve výuce. Podarilo se nám prosadit kvalitní dokumentární filmy jako běžnou vzdělávací pomůcku, jejímž prostřednictvím je možné vzbudit zájem žáků o aktuální témata i nedávnou historii, vést je k hledání souvislostí a formování vlastních názorů a postojů. V současné době využívá naše výukové sady více než 3 200 základních a středních škol

v celé České republice. Od loňského roku je mají trvale k dispozici na portálu jsns.cz. Jeden svět na školách běží i v zahraničí, kromě střední Evropy také v Gruzii, Arménii a Mongolsku.

Řadu let se věnujete moderním československým dějinám. Proč a jak?

Pod hlavičkou Příběhů bezpráví nabízíme mladým lidem informace o době, kterou sice nezažili, ale přesto výrazně ovlivňuje jejich životy. Považujeme za důležité jim přiblížit zločinnou podstatu režimů, které způsobily devastaci celé naší společnosti. Seznamujeme je s příběhy konkrétních lidí. Například letos v listopadu uspořádáme již desátý ročník Měsíce filmu na školách, kdy na stovkách základních a středních škol (loni jich bylo téměř osm set) proběhnou projekce filmů o naší totalitní minulosti a debaty s pamětníky. Letos bude poštěstí udělena Cena Příběhů bezpráví za odvážné postoje

Příběh mojí rodiny je možnost, jak propojit školní výuku s rodinnou pamětí a zároveň posílit vztah škola-žák-rodina.

a činy v období let 1948 až 1989. Je plně v režii studentů: nejprve nominují jednotlivé osobnosti a pak studentská porota rozhodne o laureátech. Za zmínku určitě stojí také projekt Z místa, kde žijeme,

kde týmy žáků základních a středních škol pátrají ve svém okolí po osudech lidí, do jejichž životů vstoupilo komunistické bezpráví.

Hodně pracujete s novou generací. Jaká podle vás je?

Současní mladí lidé bývají často popisováni jako pasivní individualisté, kteří se chtějí jen bavit a nic pořádného nedělají. Naše zkušenost je ale jiná, setkáváme spoustu mladých lidí, kteří se snaží měnit k lepšímu svět, ve kterém žijí. Například v rámci našeho projektu Kdo jiný? vznikly takových aktivit stovky. Přehled 140 projektů nominovaných na letos poprvé udělovanou cenu Gratias Tibi (www.gratias-tibi.cz) je také radostné čtení. Věřím, že tyto mladí lidé mohou inspirovat své vrstevníky, stát se novými lidry. A ty naše společnost potřebuje.

Proč jste se rozhodli zahájit projekt Příběh mojí rodiny?

Tento projekt vnímám jako mož-

nost, jak propojit školní výuku s rodinnou pamětí a zároveň posílit vztah škola-žák-rodina. Zásadním momentem bylo, když rodiče a prarodiče přišli do školy, kde jim jejich děti a vnoučata představily výsledky svého bádání o rodinné historii. Ohlasy na takové otevírání mezigeneračního dialogu byly velmi pozitivní.

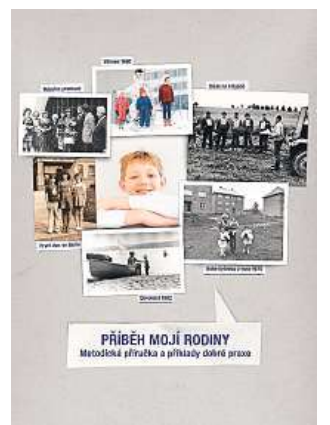
Jak podle vás současní rodiče vnímají školu?

Většinou jsou ovlivněni zkušeností z normalizačního školství. V té době byli rodiče zvyklí se k dění ve škole nevyjadřovat. Všichni věděli, že se v ní líže, a soustavně. Pokud chtěli nějak ovlivnit výuku, tak to přineslo jen komplikace. Zejména jejich dětem. Ty byly vedeny k tomu, aby o tom, co se říká doma, ve škole nemluvily. Čtvrtstoletí, které od roku 1989 uplynulo, na opravdu zásadní proměnu vztahu rodičů a školy nestačí. Hledáme cesty, jak takové změně napomáhat.

Bohumila Beranová

KNiha

Praktická příručka pro základní školy

■ Chcete se rodinné tematice věnovat **ve výuce**?
■ Nechte se inspirovat **příklady a tipy** vašich kolegů-pedagogů.
■ Příručka je ke stažení na webových stránkách programu Jeden svět na školách www.jsns.cz.

FAKTA

Filmy k tématu rodina

■ Faridulláh má dnes volno

Taj Mohammad Bakhtari, Jens Pedersen, Afgh. /Dánsko, 17 min.
Během války v Afghánistánu přišla rodina jedenáctiletého Faridulláha o dům a strávili léta v utečeneckém táboře. Všichni se musí zapojit do budování nového domu. Faridulláh sní, že jednou bude chodit do školy, místo toho musí pracovat od rána do noci.

český dabing

■ Moje babička Lien

Annelies de Wit, Nizoz., 15 min.
„Když jsem byla malá, babička se o mě starala. Teď se starám já o ni,“ říká čtrnáctiletá Christel z Nizozemska. Babičce je 84 let, žije v domově s pečovatelskou službou a trpí demencí. Christel nikdy neví, zda ji aspoň na chvíli pozná. Přesto společně zažívají spoustu milých chvil.

český dabing

■ Svět dětí II.

Martin Mareček, ČR, 19 min.
Film představuje dětství v komunistickém Československu. Pamětníci vzpomínají na vytahané běžové punčocháče, stavebnici Merkur nebo na hodiny strávené ve frontě před obchodem.

Kompletní seznam filmů s tématem rodina naleznete na www.jsns.cz.

„Najednou toho vím o dětech mnohem víc“

» Pokračování ze str. C1

Projekt běžel od ledna do června, jak jste si rozvrhla aktivitu?

Jednou za čtrnáct dnů jsme měli hodinu komunikační výchovy. Na úvod jsem promítla film a následovala diskuse. Viděli jsme třeba dokument o chlapci v Afghánistánu. Dětem se moc líbil, dokonce tleskaly a měly spoustu otázek. Povídali jsme si o tom, jak ten chlapec musí pracovat a proč nemůže chodit do školy. Ptala jsem se ve třídě, kdo a jak pomáhá doma. A překvapilo mě, že děti vlastně skoro žádné povinnosti nemají. Pak jsme se bavili o tom, jaké má výhody a nevýhody školní docházka. Myslím, že právě

» Myslím, že díky filmům dětem došlo, jaké mají štěstí, že žijí v zemi, kde se neválčí.

Andrea Tláskalová
učitelka

díky takovým filmům dětem došlo, jaké mají štěstí, že žijí v zemi, kde se neválčí.

Co vás při společném pátrání nejvíc překvapilo?

Jsem moc ráda, že se děti tak nadchly. V hodinách, které jsme věnovali projektu, se vždycky víc semkly, fungovaly jako jedna parta. To se v jiných hodinách nestává. Nejvíce se děti vyřádily na závěr projektu. Měly půldenní program na školní zahradě. Pozvali jsme rodiče i prarodiče. Děti si vyzkoušely různé hry, které už dnes ani neznají. Třeba skákaly panáka nebo hrály kuličky. Vyzvídal, na co se používala valcha nebo například jak fungoval starý telefon. Největší úspěch měly plynové masky. Celé hodiny si je zkoušely, a dokonce si je chtěly koupit.

Judita Matyášová

Setkaly jsme se jen s pozitivními ohlasy rodičů

Učitelky ze zapojených škol z celé České republiky se shodují, že projekt byl pro všechny velkým přínosem a zároveň byl dobře připravený a zábavný

” Líbil se nám pozitivní přístup zapojených rodin k setkání generací. Žáci i jejich rodiče a prarodiče hledali zajímavé staré předměty a skrze vzpomínky poznávali nedávnou historii. Poutavé zážitky z minulosti nás přivedly na nápad sestavit ze vzpomínek sborník příběhů a slavnostně jej předat všem zúčastněným rodičům a prarodičům na závěr projektového dne.
ZŠ a MŠ T. G. Masaryka, Bílovec
Eliška Richtárová a Andrea Pilichová
s třídami 7. A a 7. B

” Byla jsem osobně velice mile překvapena zájmem ze strany rodičů, některé jsem viděla poprvé. A můj cíl byl také splněn: poznala jsem jednotlivé

rodiny, rodiče navíc přišli do školy dobrovolně a s úsměvem!
Základní škola M. Choceňského, Choceň
Lada Cejpová a třída 6. C

” Velkým přínosem byl workshop, který vedla lektorka. Domnívám se, že je velice prospěšné, když hodinu občas vede někdo jiný než učitel, a ten, pokud se jí zúčastní, vidí děti i z jiného pohledu, než když s nimi pracuje sám.
ZŠ a MŠ Polníčka, okres Žďár n. Sázavou
Stanislava Tomková a 7. třída

” Podle ohlasu rodičů při závěrečném setkání můžu říci, že se nám projekt vydařil. Děti se zajímaly o rodinnou historii, své příběhy vyprávěly také sobě navzájem. Za obzvlášť zdařilé považuji setkání

rodinných týmů během Noci s Andersenem a společný výlet do lázeňských lesů se sázením stromu. Na konci roku si navíc děti spolu s vysvědčením odnesly domů také „knížku“, kterou si samy sestavily

K věci

Podporujeme vzdělávání dětí. Je to naše budoucnost

Banky považují oblast vzdělání a výchovy dětí za klíčovou pro budoucnost České republiky, její ekonomiku a konkurenceschopnost v mezinárodním prostředí.

Proto založily Nadační fond České bankovní asociace na podporu vzdělávání, který podporuje motivaci žáků ke studiu prostřednictvím zapojení rodiny do procesu vzdělávání.

Podpořili jsme projekty, které zlepšují spolupráci a vzájemný vztah mezi učiteli, žáky a rodiči a zároveň poskytují oboustrannou zpětnou vazbu o potřebách dítěte, jeho znalostech a dovednostech.

Projekt Příběh mojí rodiny přirozeně posiluje zájem dětí o rodinnou historii, sdílení příběhů a jejich vyprávění ve škole, motivuje je a napomáhá zapojení rodičů do procesu vzdělávání.

Podpora takovýchto projektů je pro nás důležitá, a proto i v letošním grantovém řízení hledáme podobné projekty se zaměřením na trojúhelník pedagog – dítě – rodič.

Jan Matoušek
předseda správní rady Nadačního fondu ČBA na podporu vzdělávání

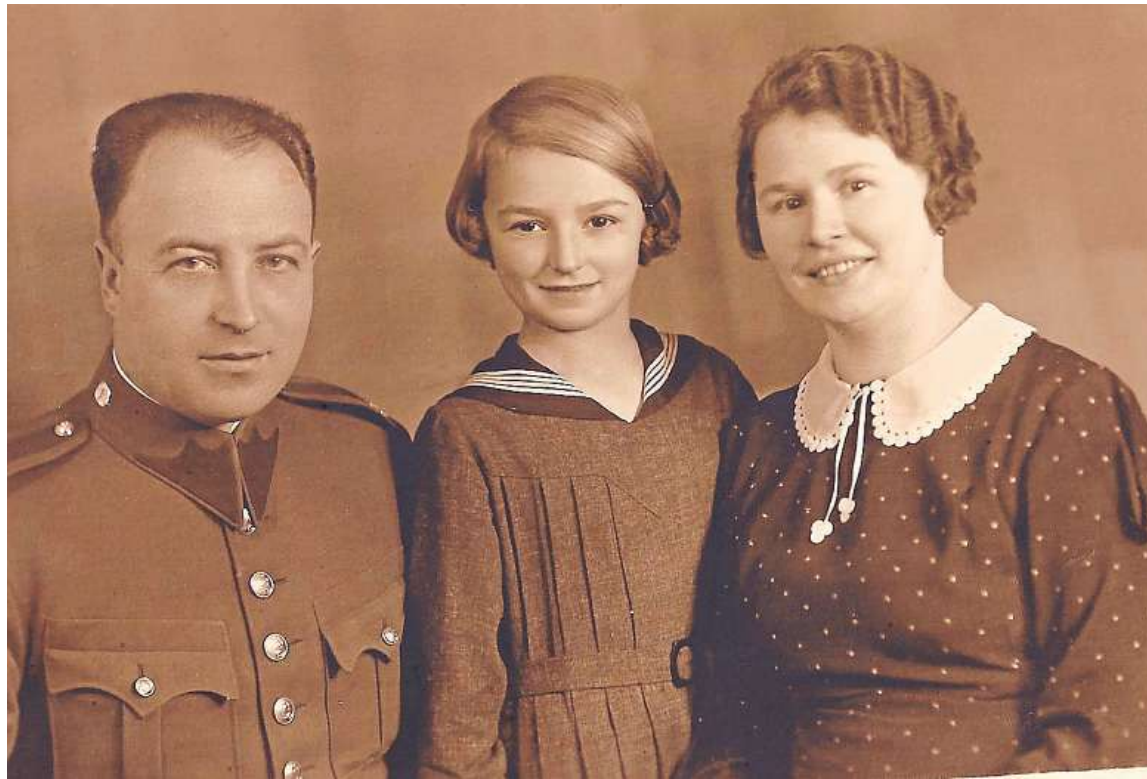
podobného ráda realizovala i s další třídou.

ZŠ Konečná, Karlovy Vary
Štěpánka Šťastná a 5. A

” Celý projekt Příběh mojí rodiny shledávám jako velmi pěkný a dobře připravený. Všichni lektori a jejich materiály byly praktické a skvěle provedené. Žáky projekt opravdu bavil, mohli předvést, v čem jsou dobří. Ohromnou radost měli z toho, jak se jim celý závěrečný den povedl – jejich úspěch viděli rodiče a jiní příbuzní, učitelé i vedení školy. Dobrou zprávou pro ně byla i jednička z dějepisu a českého jazyka. Už se ptali, jestli uděláme podobnou akci i další rok.

Gymnázium a SOŠ dr. V. Šmejkal, Ústí nad Labem, Lenka Kozlíková a prima

František pomáhal, když bylo třeba

Statečný četník František Nikrmajer s dcerou Jaroslavou (snímek vlevo) a na největší fotografii s celou svou rodinou. Jaroslava, která své vnučce Kláře vyprávěla Františkových životní příběh, je uprostřed. Další snímek (vpravo nahore) ukazuje četnickou stanici ve Smečně, kde Nikrmajer sloužil za války, dole je v četnické uniformě.

Foto: archiv rodiny

Náš moderní historií se zabývá také další projekt společnosti Člověk v tísni, a to Příběhy bezpráví – z místa, kde žijeme, který je určen studentům druhého stupně základních škol a středoškolákům. Mladí lidé dokumentují osudy pamětníků ze svého okolí a hledají informace v archivech. Pro řadu z nich je to vůbec poprvé, kdy se dozvídají o životě za komunismu.

Rodinný příběh

Patnáctiletá Klára Brtnová nemusela zajímavý příběh složitě hledat, jeden měla totiž přímo ve své rodině. Rozhodla se zmapovat životní osudy svého pradědečka, Františka Nikrmajera, který se narodil v roce 1898 ve Vyčapech u Třebíče. Do vypuknutí první světové války získal jen základní vzdělá-

ní. Později, jako většina mladých mužů, odešel bojovat do války, kde utrpěl četná zranění, například prostřelení nohy.

Po válce šel studovat na četnickou školu v Praze. Jeho první stací byla četnická stanice v Podmoklech na Ústecku. V roce 1925 se oženil s Julií Hrdličkovou a za rok se narodila dcera Jaroslava. Právě ona vyprávěla Kláře spleť rodinnou historií.

„S babičkou si často povídáme, ale nikdy jsme se vlastně nebavily o jejím tatínkovi Františkovi Nikrmajerovi. Když jsem se dozvěděla o tomhle projektu, napadlo mě, že se jí zeptám na víc podrobností, a přizvala jsem také moji spolužačku Sárú Masopustovou,“ vysvětluje Klára, která studuje na Gymnáziu Dr. Václava Šmejkalů v Ústí nad Labem.

» Jsem hrdá na to, co pradědeček dokázal. Pomáhal, když bylo potřeba, i když věděl, jak je to nebezpečné. Je moc důležité mluvit o lidech, kteří se nebáli a byli odvážní. Chci v nahrávání příběhů pokračovat. Je to inspirace pro všechny.

Klára Brtnová

Brzy zjistila, že Františkovu osud byl dlouho spojen s četnickou stanicí. Vystřídal jich několik, po záboru Sudet byl převezen k četníkům do Smečna u Slaného. Za druhé světové války pomáhal zatčeným, kteří byli na kladenském gestapu, a také nosil zprávy nebo pašoval balíčky vězňům do terezínského ghettá.

Útek před nacisty

V prvních poválečných dnech František málem přišel o život. Německá armáda, ustupující na západ, si totiž české četníky posadila na obrněné vozy jako rukojmí. „Babička mi říkala, že o něj měli tenkrát hrozný strach. Naštěstí se mu podařilo utéct. Vrátil se domů celý potřhaný, zraněný. Prý ani nic neřekl, jen je objal a byl rád, že je v bezpečí,“ říká Klára.

Po válce se František s rodinou odstěhoval do Ústí nad Labem, kde dostal místo na četnické stanici. Jenže klid netrval dlouho, od četnictva ho vyhodili komunisti – a nejen jeho.

Krátkou dobu pracoval na podřadném místě na okresním národním výboru. V dubnu 1958 dostal další výpověď, protože mu bylo řečeno, že byl za okupace agilním služebníkem. Prý spolupracoval s gestapem. Dodnes se neví, kdo v roce 1958 Františka udal.

Okamžitě podal odvolání a obeslal i ty, jimž za války pomáhal. Všichni svědčili v jeho prospěch, ale ani to nestačilo a František už se k četníkům vrátit nesměl. Mohl pracovat jen v kotelně a později na vrátnici.

„Babička mi říkala, že ho celý život mrzela ta křivda, která se mu stala. František zemřel v roce 1981

a ona se pak rozhodla zjistit, kdo ho tenkrát udal. Když byly po roce 1989 zpřístupněné archivy, poslala žádost. Odpověděli jí, že se nepodařilo najít konkrétního viníka,“ líčí Klára, která nyní uvažuje o tom, že by dokumentaci příběhu Františka Nikrmajera předala do archivu ústeckého muzea.

Nikdy nezapomenout

„Jsem hrdá na to, co pradědeček dokázal. Pomáhal, když bylo potřeba, i když věděl, jak je to nebezpečné. Myslím, že je moc důležité mluvit o takových lidech, kteří se nebáli a byli tak odvážní. Určitě chci i v budoucnu v nahrávání příběhů pokračovat. Je to inspirace pro nás pro všechny,“ uzavírá mladá badatelka.

Judita Matyášová

ve spolupráci s Klárou Brtnovou a Sárú Masopustovou

www.jsns.cz

online

Audiovizuální vzdělávací portál

- 1 600 registrovaných škol
- 100 audiovizuálních lekcí do výuky
- 5 nových audiovizuálních lekcí s tématem rodina

Dokumentární filmy a zpracované přípravy do hodin zdarma po celý rok na jsns.cz.

Pro rodiče: Informujte pedagogy, že i škola vašich dětí může využívat tyto materiály.

Generální partner jednoho světa na školách

cz.nic

NADAČNÍ FOND AVAST

Partner jednoho světa na školách

kamarádi vzdělání

Nadační fond České bankovní asociace pro podporu vzdělávání

Moderní československé dějiny – Sociální problematika – Lidská práva – Životní prostředí

Jeden svět na školách

CENA PŘÍBĚHŮ BEZPRÁVÍ 2014

NOMINUJTE NA CENU PŘÍBĚHŮ BEZPRÁVÍ 2014

STUDENTSKÁ POROTA ROZHODNE O TOM, KOMU BUDE UDĚLENO OCENĚNÍ ZA ODVÁŽNÉ POSTOJE A ČINY V OBDOBÍ KOMUNISTICKÉHO REŽIMU.

OOCENĚNÍ BUDOU PAMĚTNÍKŮM ČI JEJICH PŘÍBUZNÝM PŘEDÁNA BĚHEM SLAVNOSTNÍHO ZAHÁJENÍ 10. ROČNÍKU MĚSÍCE FILMU NA ŠKOLÁCH V LISTOPADU 2014.

— Nominován může být každý, kdo v období komunistického Československa odolal tlaku režimu a za své aktivní postoje a činy si zaslouží úctu a uznání, včetně těch, kteří se dnešních dní nedožili.

— Předkládat své nominace mohou žáci a studenti (jednotlivci i skupiny) ve věku 13–21 let.

— Nominace pošlete do 14. září 2014 prostřednictvím webového formuláře www.pribehybezpraviv.cz/cena.

Jeden svět na školách

Generální partner jednoho světa na školách

NADAČNÍ FOND AVAST

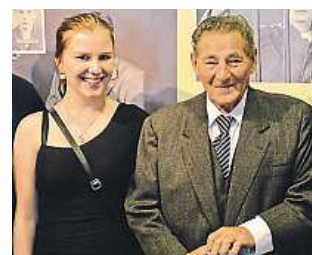
Partner jednoho světa na školách

kamarádi vzdělání

Nadační fond České bankovní asociace pro podporu vzdělávání

www.jsns.cz, www.pribehybezpraviv.cz

„Díky panu Čechovi si více vážíme svobody a demokracie“

Studentka s pamětníkem

Foto: Vojtěch Vlk

Nikola Voráčová se svými spolužáky z pardubického gymnázia Dašická nominovala vloni Josefa Čecha na Cenu Příběhů bezpráví.

Proč jste nominovali právě jeho?

Byl jeden z mála, kteří se v době komunistického Československa nenechali zastrašit propagandou a nezradili své svědomí. Největší bezpráví zažíval během devíti let, jež prožil v uranových lágrech jako mukl, kam se nejprve přihlásil jako brigádník, aby si přivydělal. Nebylo mu ale lhostejné, v jakých podmínkách a v jakém bezpráví tam vězni žijí. Proto jim nosil různé balíčky s jídlem a zprostředkovával komunikaci mezi nimi a jejich rodinami. To už samo o sobě bylo trestné, ale zatčen byl za to, že jednomu vězni pomohl k útěku, který se nezdařil. A tak pana Čecha odsou-

dili na 15 let odnětí svobody. V uranových lágrech prožil část svého mládí, a přesto není plný záští a dokázal odpustit. Je pro nás také vzorem, protože se nenechal zlomit, a přestože byl jednou zatčen a 9 let vězněn, nebál se znovu si stát za svým. Proto byl znovu odsouzen na dva roky, které našťastě díky amnestii nestrávil ve vězení.

Naučili jste se od něj něco?

Že je důležité nevzdávat se a za všech okolností dělat to, co považujete za správné a za co se následně nebudete muset stydět. Naučil nás víc přemýšlet o našich nedávných dějinách a také si vážit toho, že máme svobodu a demokracii.

Jaký má pro něj podle tebe Cena Příběhů bezpráví význam?

Podle mého názoru je pro pana Čecha určitou poctou a vyjádřením, že si velmi vážíme toho, co udělal. Možná je pro něj ale důležitější vědomí, že se o příběhy politických vězňů zajímají mladí lidé a že jim není lhostejné, co se zde odehrávalo za komunistického režimu. Myslím, že cena pro něj má o to větší hodnotu, že o jejím udělení rozhodují mladí lidé, kteří dobře vědí, že i díky těmto statečným lidem, jako je pan Čech, máme svobodu.

(red)

Mimořádná příloha společnosti Člověk v tísni, o. p. s.

Redakce: Bohumila Beranová, Judita Matyášová, Terezie Vávrová (Člověk v tísni, o.p.s.)
Editorka: Ivana Faryová (MF DNES).

Tento projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu České bankovní asociace pro podporu vzdělávání. Generálním partnerem programu Jeden svět na školách je Nadační fond Avast. Partnerem JSNŠ je sdružení CZ.NIC, správce české národní domény .CZ. Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor – společnost Člověk v tísni, o.p.s.

